

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

základů kostela. Mohlo by jít o základy starší dřevěné stavby, pozůstatky po stavebním lešení nebo po dřevěných konstrukcích interiéru a exteriéru kostela. Vchod lze předpokládat snad v místě zesíleného základu na západní straně chrámové lodi.

V další etapě výzkumu se přesunul zájem na samotnou linii plynovodu. Během čištění rýhy bylo dokumentováno dalších cca 100 situací v průběhu intravilánu samotné vesnice (převážně pouze profily objektů). Zjištění koresponduje s magnetometrickým měřením. Po cca 400 m ve směru na JJV (odpovídá i delší ose samotné vsi) od prostoru kostela objekty spojené se zástavbou postupně vyznívají. Skladba zjištěných situací není překvapující a odpovídá odkrytým objektům v ploše skrývky (zásobní jámy, jímky, technické a výrobní jámy, lochy, pravděpodobně základy staveb).

V pokračování rýhy v linii cca 200 m od posledních objektů datovatelných do vrcholného středověku byly zachyceny také asi tři desítky situací spadajících do období raného středověku (viz výše Velké Pavlovice, „Remíza“; obr. 92).

*Richard Bíško, Petr Kos, Dana Vitulová, Jiří Kala,
Ivan Čizmář, Jan Petřík, Jiří Zubalík*

Literatura

Nekuda, V. 1961: *Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu.* Brno: Krajské nakladatelství.

Resumé

Velké Pavlovice (Břeclav District), “Trkmanská”. A medieval village that had ceased to exist some time ago was uncovered with its church and graveyard during a rescue excavation.

VESELÍ NAD MORAVOU (OKR. HODONÍN)

Náměstí Míru, Sokolovská ulice, park Petra Bezruče, parc. č. 3666/22, 3695/2, 2921/12, 2921/13, 31/7, 594/1, 4452/1, 22/2, 22/3, 21/1, 25/1 (akce A015/2017). Středověk, novověk. Předměstí. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí náměstí Míru a realizací nových inženýrských sítí na trase mezi náměstím Míru a parkem Petra Bezruče. V blízkosti zkoumaného prostoru na náměstí Míru se nachází kostel zasvěcený Panně Marii (původně sv. Bartoloměji). Kolem něj se ve středověku rozkládala jedna z předměstských osad. Během třicetileté války v 1. polovině 17. století bylo veselské předměstí několikrát vypáleno a původní středověké stavby z velké části zanikly. Novou vlnu osídlování reprezentuje panský dvůr vystavěný v roce 1646. Všechny tři budovy vrchnostenského dvora jsou viditelné ještě na fotografiích z 50. let minulého století, do dnešních dnů se však dochovala pouze budova severního křídla, dnes Infocentrum (Dejmal 2012).

Obr. 95. Veselí nad Moravou, náměstí Míru (A015/2017). Vyznačení zkoumaných ploch (barevné plochy) a kostela Panny Marie (šrafovane).

Abb. 95. Veselí nad Moravou, Platz náměstí Míru (A015/2017). Farbig sind erforschte Flächen, schraffiert die Marienkirche bezeichnet.

První část výzkumu probíhala formou plošné exkavace na ploše 12 × 12 m v jižní části náměstí, v místě vytyčeném pro akumulární nádrže (Dejmal, Příbylová 2019). Zde se podařilo odkrýt očekávané základové zdivo jižní budovy panského dvora, konkrétně jižní nároží, tj. část štítové a obvodové zdi. Ze štítové zdi pokračovala na ni kolmá příčka, zděná současně s obvodovou zdí. Podle rozměrů dochované budovy a dobových fotografií odhadujeme, že byla založena v polovině délky štítové zdi.

Další fáze výzkumu probíhala formou dohledů nad výkopovými pracemi stavby. Při hloubení výkopu pro kanalizaci byly odkryty dva suterény, které patřily dřevohliněným domům se zánikovým horizontem datovaným do 15. až 17. století. Domy zanikly požárem. V zásypu suterénů se kromě shořelých částí původních domů našla i celá keramická nádoba. Tyto relikty zástavby pravděpodobně patří ke zmíněné středověké osadě kolem kostela Panny Marie (obr. 95).

K dalším zajímavým situacím dokumentovaným na profilech inženýrských sítí patří zásobnice s vypálenými stěnami, z níž nepochází žádný datovatelný materiál, a dva relikty pyrotechnologických zařízení. První topeniště obsahovalo zlomky keramiky datovatelné do 2. poloviny 13. století až 1. poloviny 14. století. Z druhého topeniště se keramický mobiliář získat nepodařilo, ale uvažujeme o souvislosti se s. j. 123, která by mohla představovat zásyp předpecní jámy. Z této uložení pochází rovněž zlomky keramiky datovatelné do 2. poloviny 13. století až 1. poloviny 14. století. Tyto soubory představují nejstarší dokumentované situace.

Archeologický dohled nad stavebními pracemi doprovázel i výstavbu cyklostezky, jejíž trasa vede zástavbou od náměstí Míru do parku Petra Bezruče. V prostoru bývalé klášterní zahrady u městského úřadu jsme již dříve zachytili žárové pohřebiště horákovské kultury. Tentokrát však výkopy sahaly do menší hloubky nebo zachytily pouze narušené situace.

Miroslav Dejmal, Michala Příbylová

Literatura

Dejmal, M. 2012: Struktura vrcholně středověkého osídlení ve Veselí nad Moravou. *Archaeologia historica* 37(1), 209–234.

Dejmal, M., Příbylová, M. 2019: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Veselí nad Moravou – náměstí Míru, Etapa I“*. Rkp. nálezové zprávy z akce č. A015/2017. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Resumé

Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín), Platz náměstí Míru, Sokolovská-Straße, Petr-Bezruč-Park, Parz. Nr. 3666/22, 3695/2, 2921/12, 2921/13, 31/7, 594/1, 4452/1, 22/2, 22/3, 21/1, 25/1 (Aktion A015/2017). Mittelalter, Neuzeit. Vorstadt. Rettungsgrabung.

Während der archäologischen Rettungsgrabung wurden Grundmauer des Herrenhofs der Herrschaft Veselí aus dem Jahre 1646 gefunden. Dokumentiert wurden zwei Kellergeschosse, die wahrscheinlich mit der Vorstadtortschaft rings um die Kirche Hl. Maria in Zusammenhang stehen. Aus ihren Ausfüllungen wurde Keramik aus dem 15.–17. Jahrhundert entnommen. Die ältesten entdeckten Situationen stellen zwei Feuerstellen aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts – 1. Hälfte des 14. Jahrhunderts dar.

V RANOV (K. Ú. VRANOV U BRNA, OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Blatina“. Parc. č. 354/56. Novověk. Cihelna. Povrchový průzkum.

V roce 2018 byla provedena terénní prospekce v oblasti východně od kláštera paulánů ve Vranově u Brna (okr. Brno-venkov). V místě pod bývalou studánkou u jednoho z pravostranných pramenů Ponávky na lokalitě Blatina (WGS-84: 49.3062178N, 16.6153386E), vzdálené od kláštera 295 m, byl zjištěn relikv dosud neznámého exploatačně-výrobního areálu, který byl v minulosti poznamenán terénními úpravami v souvislosti se stavbou protipovodňové hráze. Přitom bylo mechanizací (nejspíše buldozerem) poškozeno předpolí několika do svahu zahloubených objektů. V takto vzniklém terénním zářezu se dnes rýsují pozůstatky hlinito-cihelných konstrukcí. Cihly o dochovaných rozměrech 6 × 15 × ? cm ve vztahu k hliněnému pojivu, vesměs silně ovlivněnému žárem, umožňují společně s nalezenými zlomky keramiky přibližnou dataci areálu do 18.–19. století.

Cihelná pec má kvadratický tvar o rozměrech cca 6 × 5 m a hloubku asi 1,2 m. Je zablábná do hlinitého svahu. Plenta s „kanály“ v delší straně pod svahem je vystavěna z pálených cihel a dnes kolem ní vede lesní stezka. Je značně poškozená, díky čemuž je na několika místech odkryta cihelná konstrukce. V západním sousedství pece je do svahu poněkud šikmo vetknut výrazně obdélný objekt o rozměrech cca 4 × 7 m a hloubce asi 1 m, z kterého severozápadním směrem vybíhá do svahu asi 1 m hluboký hliník. Nad oběma popsanými objekty se nachází uměle upravená plošina o rozměrech cca 3 × 6 m, zablábná do svahu asi 35 cm hluboko, od které směřuje k západu po pomyslné vrstevnici v náznacích lesní cesta/chodník. Severozápadní obvod svahového zářezu je opět zaplněn